

Sayı

2/56

TÜRK DİL KURUMU
YÖNETİM KURULU

21-23 Haziran 1956 toplantısı

Tutanak Özeti

Toplantıda bulunanlar : Dr. Mehmet Ali Ağakay, Ömer Asım Aksoy, Nurettin Artam, Nurullah Ataç, Prof. Ahmet Ateş, Prof. İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu, Prof. Selâhattin Batu, Prof. Hikmet Bayur, Salâh Birsal, Prof. Dr. Sadettin Buluç, Prof. Dr. Ahmet Caferoğlu, Ord. Prof. İlhamî Cıvaoğlu, Necai Cin, Behçet Kemal Çağlar, Prof. Hasan Eren, Prof. Dr. İsfendiyar Esat-Kadaster, Tahir Nejat Gençan, Prof. Dr. Macit Gökberk, Uluğ İğdemir, Prof. Ferit Ziya Karal, Salim Hıza Kırkpınar, Yunus Kâzım Köni, Arif Sırrı Levend, Doç. Dr. Samim Sinanoğlu, Dr. Mehmet Tuğrul, Prof. Dr. Feridun Nefiz Uzluk, Prof. Suut Kemal Yetkin, Ord. Prof. Dr. Zeki Zeren.

Mazeretini bildirenler : Reşat Nuri Güntekin, Prof. Dr. Reşat İzbirak, Dr. Vecihe Hatiboğlu, Prof. Dr. Melâhat Özgü, Peyami Safa.

Mazeretini bildirmiyenler : Prof. Hilmi Ziya Ülken, Kadri Yörüköğlu.

Türk Dil Kurumu Yönetim Kurulu 21 Haziran 1956 perşembe günü saat 10 da yılın ikinci toplantısına İstanbul'da Edebiyat Fakültesinde, Prof. Dr. Macit Gökberk'in başkanlığında yaparak çalışmalarına başladı.

Birinci Birleşim - Birinci Oturum

Saat : 10

1- 22-24 mart 1956 tarihli Yönetim Kurulu toplantısının tutanak özeti okundu, oybirliği ile kabul edildi.

2- Genel Yazman idarî işler hakkındaki açıklamasını okudu, oybirliği ile kabul edildi.

3- Genel Yazman'ın açıklaması mirasında geçen inha kâğıdı okundu. Cemil Kaçan'ın istifa ederek Kurum'dan ayrılmasıyla açık kalan Sevk Memuru kadrosu^{na} evvelce posta dağıtıcısı iken maaşının az olması yüzünden Kurum'daki gece bekçiliğine talip olan ve 1/XII/1954 tarihinden beri gece bekçisi olarak Kurum'da çalışan Süleyman Tuğcu'nun ilk okul mezunu olduğu ve daktilo da bildiği gözönünde tutularak bu göreve geçirilmesi oybirliği ile kabul edildi.

4- Genel Yazman Ahmet Cevat Emre'nin yayımladığı kitap hakkında bahsettiği Yürütme Kurulunca bu kitap için hazırlanan cevap okundu. Üzerinde konuşuldu. Yayın Kolu Başkanının dergide bu kitap için bir yazı yazmasını istedi. Çağlar'ın teklifi çoğunlukla kabul edildi.

5- Sayman hesap işleri hakkındaki açıklamasını okudu, çoğunlukla kabul edildi.

6- Sayman aktarma teklifini okudu.

1) Bütçenin V. bölümünün 1 inci (Yürütme Kurulu Ücretleri) maddesinden 1800.-, 2 nci (uzman ücretleri) maddesinden 3200.- ve VI nci bölümün^{ün} 1 inci (Kurultay giderleri) maddesinden 15000.- liranın düşülerek 1 inci bölümün 4 üncü (aylıklara ek ödenek) maddesine;

2) III üncü bölümün 2 inci (demirbaş eşya) maddesinden 2500.- liranın da II nci bölümün 5 inci (Çeşitli giderler) maddesine aktarılması; teklifi çoğunlukla kabul edildi.

7- Genel Yazman denetçilerden Kemal Akman'ın kısa bir raporu olduğunu bildirerek, bu raporun okunacağını söyledi. Tek imzalı denetçi raporunun

Yönetim Kuruluna gelip gelmeyeceği üzerinde konuşuldu. Yönetim Kurulu toplantısına rapor vermiyen Denetleme Kurulunun, vazifesini yapmamış sayılacağı, bu durumda olan Denetleme Kurulu üyelerine ücretlerinin verilmemesi gerektiği düşünceleri ileri sürüldü. Genel Yazman Denetleme Kurulu üyelerinin iki defa toplandıklarını, hesapları ve aynıyat işlerini denetlediklerini, notlarını aldıklarını fakat henüz raporlarının gelmediğini bildirdi.

Tek imzalı rapor okunmaz, üç imzalı rapor lâzım diyenlerin teklifi 8 oy aldı. Tek imza ile gelen rapor okunsun teklifi 10 oyla kabul edildi. Kemal Akman'ın kitaplık işlerinin düzgün olduğuna dair yazdığı 24/V/1956 tarihli rapor okundu.

8- Derleme-Tarama Kolu raporu okundu, oybirliği ile kabul edildi.

9- Sözlük Kolu raporu okundu. Sözlük Kolu Başkanı ayrıca Fransızca Sözlük çalışmaları hakkında açıklamada bulundu. Eserin üçte birinin hazırlanmış olduğunu, basılma kararı verilirse ancak 4-5 ay sonra basılmaya başlanacağını, böylece eserin tamamlanmasının daha çabuk mümkün olacağını bildirdi. Sinanoğlu ve Buluç Yönetim Kurulu kararlarına uyarak bu eserin de basılmadan önce komisyondan geçmesini, Tuğrul, Bayur ve Caferoğlu da eser tamamlanmadan basılma verilmemesini istediler.

a- Eser basılma verilmeden önce bir komisyondan geçsin teklifi çoğunlukla kabul edildi.

b- Eser tamamlandıktan sonra basılma verilsin teklifi 14 oyla kabul edildi.

Birinci Birleşim - İkinci oturum

Saat : 15

Başkan: Prof. Dr. Macit Gökberk.

1- Sözlük Kolu Başkanı Yabancı dil sözlüklerinde hazırlama ve denetleme diye iki/iş düşünülüğünü, denetçi olarak Fransızca sözlük için Ataç'ın seçildiğini, şimdi bir de kontrol komisyonuna karara verildiğini hatırlatarak işin biraz karışacağını söyledi. Komisyondan geçme işi eserin tamamlanmasından sonraya bırakıldığına göre eserin en az iki yıl

sonra basıma verilebileceğini, halbuki bu iş çalışma ile birlikte gider-
de hatâ ve eksiklerin vaktinde önüneceğini, eser tamamlandıktan sonra
esaslı meseleler çıkarsa emeğin boşa gideceğini bildirerek komisyonun şim-
ğiden çalışmasının daha tesirli olacağını hatırlattı. Sinanoğlu, Karal,
Çağlar ve Tuğrul, Komisyonun çalışmalara katılmayacağını, eseri, Dil Ku-
rumu adına basılabilir mi basılamaz mı diye inceleyeceğini söyleyerek bu
komisyonun nihai olduğunu belirttiler.

Komisyon şimdi kurulsun teklifi 7 oy aldı.

Komisyon şimdi kurulmasın teklifi 8 oyla kabul edildi.

İngilizce sözlükte çalışanlar hakkında kolbaşkanı açıklamada bulundu.

İngilizce sözlük için başkan teklifleri sıraladı:

a- İngilizce sözlük işini büsbütün yeni bir heyete vermek : Teklif
2 oy aldı.

b- Çalışan iki arkadaşı iki yeni arkadaşla takviye etme: Yürütme
rulu bir veya iki arkadaş bulsun, kendileri ile temas etsin, sonucu
sonraki toplantıya getirsin teklifi 13 oyla kabul edildi.

c- Denetçi olarak Fahir İz'in çalışması teklifi çoğunlukla kabul edil-
di.

d- Sözlük Kolu raporu yapılan değişiklikler ve eklemelerle çoğunlukla
kabul edildi.

2- Terim Kolu raporu okundu. Kolbaşkanı teknik terimler Kurultaya
yetişemeyeceğine göre Terim Kolu zanaat terimleri ile uğraşsın mı diye sor-
du.

Teknik terimler meselesinin Cıvaoğlu'nun bulunduğu oturumda konuşulma-
sı hakkında Kadaster'in teklifi çoğunlukla kabul edildi.

Çağlar, yaşayan halk şairleri ile Terim Kolumun temas etmesine dair
bundan evvelki toplantıda yaptığı teklifin kabul edildiğini hatırlatarak
bir halk şairinin çağırılmasını, nazım tekniğine ait birtakım halk terim-
leri üzerinde Terim Kolumun halk şairi ile temas etmesini istedi. Tuğrul
Posoflu Müdâmi'nin çağırılmasını teklif etti.

Posoflu Midami'nin çağırılarak Terim Kolu ile temas ettirilmesi teklifi çoğunlukla kabul edildi.

Bu işi Tuğrul'un üzerine alması teklifi çoğunlukla kabul edildi.

Yapılan eklemelerle birlikte Terim Kolu raporu çoğunlukla kabul edildi.

3- Başkan, Gramer Kolu Başkanının imtihanı olduğu için toplantıda bulunamadığını, raporunun gelecek toplantıda okunacağını bildirdi.

4- Yayın Kolu raporu okundu. Çoğunlukla kabul edildi.

5- Kurum'a üye olmak isteyenlerin dilekçeleri okundu. Doç. Nurettin Kösemihal, Dr. İsmail Tunalı, Prof. Dr. Arif Müfit Mansel, Necmettin Özdamar, Avukat Hiseyin Bayaz, Suzan Sunguroğlu, Feyzi Halıcı, Fusuf Ziya Beyzadoğlu, Hidayet Uğur, Bilent Ecevit, Necdet Atalay, Salim İnal, Yahya Ergün, Prof. Vahit Turhan, Prof. Fahir İz, Dr. Cemal Tükin'in üyeliği oybirliği ile Celâlettin Kışmır, Mehmet Önder'in üyeliği çoğunlukla kabul edildi.

Üye olmak meselesi üzerinde konuşuldu. Üye olmanın kolaylığı ile ilgili olarak tüzüğün bu maddesinin Kurultayda değiştirilmesi istendi. Uzluk bazı üye tekliflerine muhalif olduğu halde elini kaldırıp konuşmadığını söyleyerek bu kadar çok üye almanın doğru olmadığını belirtti. Kadaster ve Aşaç, uygun olmayan insanların Kurum'a girmesini önlemek üzere Uzluk'un açıklamada bulunmasını istediler.

Şüphelenenler için yeniden konuşulması teklifi çoğunlukla kabul edildi. Uzluk, üye olmak isteyenlerden Mehmet Önder ve Celâlettin Kışmır hakkında açıklamada bulundu. Yetkin, Ağakay ve Caferoğlu da bu iki şahıs hakkında iyi şahadette bulundular. Batu ve Karal ilmi hatalarından dolayı üyeliklerinin reddedilemeyeceğini, Dil Kurumu'nun amacını benimsediklerini söylediklerine göre kabul edilmeleri gerektiğini belirttiler. Köni, Bayur ve Çağlar, Uzluk'un sözleri üzerinde durarak bu iki şahsın üyeliğe alınmamasını istediler.

Önder ve Kışmır hakkındaki teklifleri Başkan oya koydu. a- reddetmek b-kabul etmek. Önder'in reddedilmesi teklifi 5 oy aldı, kabul edilmesi teklifi çoğunlukla kabul edildi.

Kişmir'in kabul edilmesi teklifi 5 oy aldı, reddedilmesi teklifi 7 oyla kabul edildi.

İkinci Birleşim - Birinci Oturum

Saat : 10

Başkan: Prof. Dr. Macit Gökberk.

1- Mişavir Mimar Turgut Gökberk Dil Kurumu binası için açılan müsabaka mikâfat kazanan 3 proje hakkında açıklamada bulundu, soruları cevaplandırdı. Sayman para durumu üzerinde konuştu. 228 bin liralık tahvilden 28 bin lirasının projelere verilen mikâfatlarla jüri ücretlerine sarfedildiğini, elde 200 bin liralık tahvil kaldığını, gelecek yıl İş Bankasının bir misli fazla hisse vereceğini, inşaat masrafını karşılamak için de şimdiden Kurum binasını satma yoluna gidilebileceğini, binanın 300-350 bin lira arasında satılabileceğini, birinci projenin mimarı askerde olduğuna göre ancak iki ay sonra işe başlayabileceğini, betonarme hesapları ve detay plânları için 5 ay kadar bir zaman geçeceğini, 7 ay sonra da inşaat mevsimi geçene göre gelecek yıl mayısta hem satılacak binanın parası elde olur. İş Bankasından bir misli fazla hisse alınır ise hemen işe başlanabileceğini söyleyerek bu arada çimento ve demir permileri için müracaat edilmesi gerektiğini hatırlattı. Mimar, küçük ve sistemli bir bina olduğu için nisan-kasım devresinde bitebileceğini söyledi.

a- jürinin birinci mikâfatı verdiği projenin tatbiki oybirliği ile kabul edildi.

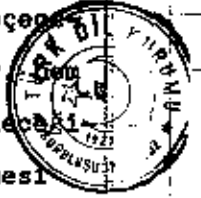
b- Birinci projenin sahibi olan Orhan Dinç'e detay plânlarının yapılması oybirliği ile kabul edildi.

c- Tesisat ve betonarme hesaplarının yaptırılması oybirliği ile kabul edildi.

d- Çimento ve demir tahsisleri için mîsaade alınması oybirliği ile kabul edildi.

İnşaata başlamak için tutulacak yolları Mişavir Mimar açıkladı.

- 1- Nafia Vekâletinin kontrolü ile ihale
- 2- Tanınmış firmalardan teklif isteme
- 3- Emanet usulü

İkinci teklif çoğunlukla kabul edildi.

Bu işleri yürütmek için komisyon kurulması teklifi çoğunlukla kabul edildi. Komisyonun 5 kişi olması teklifi çoğunlukla kabul edildi.

Mimar, komisyonun idarî (birtakım yerlere mektuplar yazarak misaade-ler istemek), hukukî (proje sahibi ile mukaveleler yapmak), ve ticarî (pi-yasa kontrolüne göre teklif istemek) olmak üzere üç işi olduğunu açıklayarak komisyonun Yürütme Kurulu dışından, bu işten anlar yetkili şahıslardan seçilmesinin yerinde olacağını hatırlattı.

Başkan teklifleri sıraladı:

a- Yürütme Kurulu bu işleri yapsın teklifi 1 oy aldı.

b) Beş kişilik komisyona Genel Yazman ve Aksoy katılsın teklifi 9 oy aldı.

c- Yürütme Kurulu üç kişiyle takviye edilsin teklifi 8 oy aldı.

d) Beş kişilik komisyon kurulsun teklifi 10 oyla kabul edildi.

Başkan-5 kişinin adlarını istedi. İğdemir, Kadaster, Cıvaoğlu,

End ve Aksoy'un komisyona seçilmeleri çoğunlukla kabul edildi.

Mişavir mimar olarak Turgut Bökberk oybirliği ile seçildi.

Proje mimarı olarak Orhan Dinç'in çalıştırılması oybirliği ile kabul edildi.

Başkan, hazırlıkların en sonunda Yönetim Kuruluna sunulacağını açıkladı.

2- Bastırılması kurultay kararlarından olan Mantaku't-tayr'ı incelemek üzere kurulan komisyonun raporu okundu. Genel Yazman komisyon üyesi olarak etüd kısmı üzerinde açıklamada bulundu. Batu, Yetkin ve Kadaster bu konularla Kurum'un ilgisi olmadığını söyleyerek basılmasını lüzumsuz bildüklerini bildirdiler. Genel Yazman ile Uzluk, Ateş ve Çağlar Anadolu'da yazılmış olan bu ilk Tükçe eserin çok mühim bir belge olduğunu belirterek bastırılmasına ait Kurultay kararı olduğunu hatırlattılar. Caferoğlu ile Baltacıoğlu'da bu fikre katıldılar.

Raporun kabulü ve eserin bastırılması teklifi çoğunlukla kabul edildi.

4- Tuğrul'un teklifi : İstanbul'da ve Ankara'da iki ayrı toplantı yapılsın, netice buraya gelsin.

5- Genel Yazman'ın teklifi : Yazı Kurulu'na bazı arkadaşlar katılsın, fikirler tesbit edilsin, bir ay önce Yönetim Kuruluna bildirilsin.

6- Eren'in teklifi : Komisyona Yazı Kurulu katılmasın, komisyon Yönetim Kurulu içinden seçilsin.

Teklifler birleşti, iki ayrı teklif olarak özetlendi.

1- Yazı Kurulu dışından 5 kişilik komisyon kurulsun. Teklif 2 oy aldı.

2- Yazı Kurulu bazı arkadaşlarla takviye edilsin. Teklif çoğunlukla kabul edildi.

Yazı Kuruluna 5 kişi katılsın teklifi 2 oy aldı.

Yazı Kuruluna 6 kişi katılsın teklifi 5 oy aldı.

Yazı Kuruluna 3 kişi katılsın teklifi 3 oy aldı.

Yazı Kuruluna 1 kişi katılsın teklifi 1 oy aldı.

Yazı Kuruluna 2 kişi katılsın teklifi 9 oyla kabul edildi.

İstanbul'dan 2, Ankara'dan 2 kişi toplansın teklifi 1 oy aldı.

ve Köni'nin Yazı Kuruluna katılması çoğunlukla kabul edildi.

Raporun bir ay önce Yönetim Kuruluna geleceğini Başkan hatırlattı.

3- Ateş, Türkçe nahiye devrik cümle akımına karşı Kurum'un vaziyet alması hakkındaki önergesini okudu. Başkan, Ateş'in bu konuda bir rapor hazırlayarak bir buçuk ay önce Kurum'a vermesini ve çoğaltılarak Yönetim Kurulu üyelerine dağıtılmasını istedi.

4- Terim Kolunun hazırladığı ortaöğretim terimlerini incelemek üzere evvelce seçilen komisyonun raporu okundu. Kadaster, çalışmalar hakkında açıklamada bulundu. Genel Yazman, Ağakay, Sinanoğlu ve Köni alışılmış bazı kelimelerin değiştirilmesinin doğru olmayacağını belirttiler. Ataç, eğer kelime yanlışsa, tutunmuş da olsa değiştirilmesi gerektiğini söyledi. Zeren bu değiştirmenin % 3 ü geçmediğini bildirdi. Kolbaşkanı da değiştirmelerin çok az olduğunu söyleyerek bu çalışmanın hayırlı ve faydalı olduğunu belirtti. Bir intikal politikası olarak ya eskisinin yahut yenisinin parantez içinde yazılabileceğini hatırlattı.

Komisyunun, raporunda teklif ettiği yolda ve Kol Başkanı ile Baş Uzmanın iştirakiyle on beş gün daha İstanbul'da çalışması çoğunlukla kabul edildi.

Baltacıoğlu, Komisyon üyelerine verilecek ücretin konuşulmasını istedi. Zeren, iş bittikten sonra ücretin konuşulmasını teklif etti. Teklif oybirliği ile kabul edildi.

5- Rahatsız bulunan eski Başkan Hakkı Farık Us'un ziyaret edilmesini isteyen Kadaster'in önergesi okundu, Sinanoğlu ve Köni'nin ziyarete gitmeleri oybirliği ile kabul edildi.

6- Kutadgu Bilig'teki Türkçe kelimelerin bugünkü karşılığının ve onun aksine işliyen iki cepheli bir sözlük hazırlanmasının ele alınmasını isteyen Kadaster'in önergesi okundu. Bu meselenin Sözlük Koluna havalesi ve Sözlük kolunun düşünüp gereğini hazırlıyarak gelecek toplantıya meseleyi Yönetim Kuruluna getirmesi çoğunlukla kabul edildi.

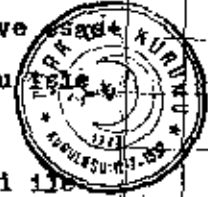
7- Önümüzdeki Kurultayın ilmi konular üzerinde çalışma şekli ve ları hakkında ya bir komisyon kurulmasını veya Yürütme Kurulunun bu görevlendirilmesini isteyen Kadaster'in önergesini okundu.

Yürütme Kurulunun bu konuda hazırlık yapması teklifi oybirliği ile kabul edildi.

8- Yönetim Kurulunun yakın toplantılarından birinin Türk dil devrimini ilgilendiren bilim konularına verilmesini isteyen Baltacıoğlu, Cıvaoğlu ve Zeren'in imzaladıkları önerge okundu. Yönetim Kurulu toplantılarında Kolbaşkanları raporları dolayısıyla ilmi meselelerin konuşulduğunu Genel Yazman ve Batu hatırlattılar. Zeren de bu fikre katıldığını söyledi. Karal ve Aksoy belli bir meselenin ortaya atılmasını ve müsbet bir teklifle gelinmesini istediler.

Konuşulması istenilen ilmi konular, daha önce bildirilecek, gündeme alınacak, buraya gelecek şeklinde Baltacıoğlu tarafından özetlenen teklif çoğunlukla kabul edildi.

9- Birinci Birleşim-İkinci oturumda üyeliği kabul edilmediği olan Celâlettin Kışmığ'ın üyeliğe kabulü işinin yeniden görüşülmesi hakkında

Birsel'in önergesi okundu, üzerinde konuşuldu. Suçlandırılan iki kişiden birinin kabul edilip, ötekisinin kabul edilmesinin doğru olmadığı ileri sürülerek kararın bozulması istendi.

Kışmır'ın üyeliğe alınması çoğunlukla kabul edildi.

10- Bundan sonraki toplantının Cumhuriyet bayramında Ankara'da yapılması çoğunlukla kabul edildi.

Başkan

S. K. K.

Ağakay

Ağakay

Aksoy

Aksoy

Artam

Artam

Ataç

Ataç

Ateş

Ateş

Baltacıoğlu

Baltacıoğlu

Batu

Başoğlu

Başoğlu

Birsel

Birsel

Buluç

Buluç

Caferoğlu

Caferoğlu

Eren

Eren

Kadaster

Kadaster

Gencan

Gencan

İçemin

İçemin

Karal

Karal

Kırkpınar

Kırkpınar

Köni

Köni

Levend

Levend

Sinanoğlu

Sinanoğlu

Tuğrul

Tuğrul

Uzluk

Uzluk

Yetkin

Zeren

Zeren

Coşkun

Coşkun

Resat N. Kunt

Resat N. Kunt

Ülken

Ülken

21-23 haziran 1956 toplantısına ait tutanak özeti'nin İkinci Birleşim Birinci oturumunda 2. maddede yazılan Mantıku't-tayr hakkındaki kararın "Mantıku't-tayr'ın basılmadan önce yeniden Yönetim Kuruluna gelmesi" şeklinde düzeltilmesi hususunda Genel Yazmanın teklifi oybirliği ile kabul edildi.

